

Türkiye NATO'dan uzaklaşıyor mu?

New York Times'ta 13 Mart'ta yayımlanan bir yazıya göre Türkiye NATO'dan uzaklaşıyor. Son dönemde New York Times'ta Türkiye hakkında manipülatif ve maksatlı haber ve yazıların çıktığını biliyoruz. Türkiye'nin NATO politikalarından uzaklaştığının iddia edildiği bu yazı ise son dönemde Türkiye hakkında çıkan belki de en iddialı, en spekülatif olan haberdir. New York Times'ın yayın çizgisi ile Obama yönetimi arasındaki paralellik düşünüldüğünde "Türkiye NATO'dan uzaklaşıyor" yorumunun bir haber-yorumdan öte, ABD yönetiminin de endişelerini ifade ettiği rahatlıkla iddia edilebilir.

Türkiye'nin NATO ile 60 yılın üzerinde bir geçmişi var. 1952 yılında NATO'ya katılan Türkiye, Soğuk Savaş'ın başında şekillenen iki kutuplu dünyanın Batı yakasında yer almayı tercih etmek zorunda kalmıştı. Bu yıllarda alınan NATO'ya girme kararı; Sovyetler Birliği'nin yakınındaki baskısına karşı kendi güvenliğini sağlamak isteyen, bunun için de NATO şemsiyesine ihtiyaç duyan Türkiye ile Kore Savaşı'na asker yollayarak sadakatini kanıtlamış kritik bölgede bir müttefik kazanmak isteyen ABD ittifakının bir sonucudur.

Türkiye'nin NATO'ya girişi zaman zaman eleştirilse de aslında o dönemin konjonktüründe doğru bir karardır. Nitekim Batı Bloğu'nda kalmaya karar vererek Sovyet etkisinden uzak duran Türkiye, belki yıllarca Komünizmle yönetilen vasat bir Doğu Avrupa ülkesine benzeme tehlikesinden de kurtulmuştur. Fakat NATO'ya girmenin Türkiye demokrasisi ve siyaset kültürü açısından bazı bedelleri de olmuştur. Özellikle ABD, güvenliğini sağlamayı vadettiği ve dönem dönem ekonomik yardımlar yaptığı Türkiye'de kendi çıkarlarına uygun iktidarların olmasını istemiş, bunun için de anti-demokratik yöntemleri ve darbeleri desteklemekten geri durmamıştır. 27 Mayıs 1960 bildirisinde NATO'ya bağlılığın deklare edilmesi, 12 Mart 1971 sonrası dönemim teknokrat hükümeti tarafından ABD'nin çok baskı yaptığı haşhaş ekiminin yasaklanması ve 12 Eylül 1980 müdahalesinden sonra -artık herkesin bildiği üzere- yönetime ABD yanlısı komutanların gelmesi, Türkiye siyasetinin yıllarca NATO ekseninde kaldığının açık göstergeleridir. Bütün bunlar bir anlamda 1950'lerden yakın zamana kadar Türkiye'nin ABD'ye bağımlı bir ülke olduğunun, bırakın dış politikayı, iç siyasette dahi kendi karar alma mekanizmalarının etkin bir şekilde işleyemediğinin kanıtıdır.

Soğuk Savaş sonrası Türkiye-NATO ilişkilerinde dalgalanmalar olsa da Irak tezkeresine kadar Türkiye büyük oranda NATO'nun sadık bir üyesi olarak bölge politikalarında ABD ile ters düşmemiştir. Ancak özellikle "One minute" hadisesi sonrası, Türkiye ABD ile yol ayrımına gelmiş, Suriye'deki savaşta ve Mısır'daki darbeye zulme uğrayan halktan yana tavır koyarak yıllardır izlenen klasik Türk dış politikasından farklı bir çizgi benimsemiştir.

Bugün Obama yönetimi ile Türkiye hükümetinin arasının iyi olmadığı sır değil. Özellikle Suriye konusunda Türkiye Esed'siz çözüm için diretirken, ABD ise DAESH tehlikesinden ötürü, yüz binlerce insan öldürmüş, koca bir ülkeyi mahvetmiş Esed'e ehveni şer gözüyle bakmakta. Hatta devrim sonrasında İran'la hiç olmadığı kadar yakınlaşarak yeni bir politika izlemeye başlamış durumda. Tuhaf olan Batı kamuoyu ve ABD'nin bir yandan Türkiye'yi Neo-Osmanlıcı ve mezhepçi politikalar izlemekle suçlarken bir yandan da İran'ın Yemen, Irak ve Suriye üzerinden izlediği yayılcı ve mezhepçi dış politikaya ses çıkarmaması, hatta İran'a yönelik ambargoların kalkmasının gündeme gelmesi. Bütün bu gelişmeler ise ABD-İran ilişkilerinin iyileştiğinin göstergeleri. Türkiye, bölge barışı için bu durumun olumlu etkilerinin olacağını kabul etmekle birlikte mezhepçi politikaları nedeniyle İran'a her zaman temkinli yaklaşmakta.

Batı, özellikle DAESH terörünün ortaya çıkmasından sonra tekrar 11 Eylül ayarlarına dönerken, kendi metropollerini tehdit eden "radikal İslamcı" terörünü bölgede ancak Şii unsurlarla dengeleyebileceğini düşünüyor. Irak işgali sonrası İran yayılcılığının önü net bir şekilde açılırken şu an izlenen politika ile bölgede Sünni-Şii geriliminin giderek daha da yıkıcı olmaya başladığını görüyoruz. Türkiye ise yıllarca demokrat ve ılımlı bir model Müslüman ülke olarak Batı tarafından lanse edilirken, son dönemde mezhepçi ve radikal unsurlara destek veren bir konumuna sokulmak isteniyor. Ancak buna kanıt olarak sunabildikleri herhangi somut bir şey ileri süremiyorlar. Zira aylarca "Türkiye DAESH'e destek veriyor" diye kara propaganda yapılırken, Türkiye DAESH'le savaşması için peşmergelere koridor, Kobani'den gelen binlerce insana da kapılarını açtı, onlar için kamplar kurdu. New York Times'taki yazıda Türkiye DAESH militanları için sınırı yeterince güvenli tutmamakla eleştiriliyor. Irak ve Suriye ile toplam 1.300 km.lik sınırımız olduğu düşünüldüğünde bunun çok da kolay bir iş olmadığını tahmin etmek zor değil. Yine de Türkiye elinden geleni yapmakta, hatta Batı ile istihbarat paylaşımı konusunda yardımlaşılması gerektiğini sürekli dile getirmekte. Geçtiğimiz günlerde üç İngiliz kızın Kanada istihbaratına çalışan biri tarafından DAESH'e katılımının sağlanması örneğinde görüldüğü gibi, hem Batı'da radikalizme kayışların giderek

arttığını hem de örgütün çeşitli ülke istihbarat birimleriyle ilişkiler kurarak nüfuz alanını oldukça genişlettiğini söyleyebiliriz. Batı'nın bu konuda yapması gereken ise Türkiye'yi suçlamak yerine özellikle Avrupa'da artan radikalizmin sebeplerine yoğunlaşmak ve istihbarat konusunda Türkiye ile daha iyi bir alışveriş içinde olmaktır.

Yazının içinde Türkiye'nin NATO bloğundan uzaklaştığının göstergesi olarak sunulan diğer argümanlar ise; Çin'den 3,4 milyar dolarlık hava savunma sistemi alması, yaptırımlara rağmen Rusya ile doğalgaz hattı için anlaşma yapacak olması. Burada asıl rahatsızlık Türkiye'nin belki de cumhuriyet tarihinde ilk defa kendi dış politika vizyonunu ortaya koymasındır. Dürüst olmak gerekirse millî mücadele sonrası kurulan cumhuriyetin yaklaşık 90 yıllık hikâyesi kendi halklarına zulmeden, yarı askerî bir rejim ve dış politikada Batı'ya bağımlılıktı. Son dönemde hem demokratikleşmenin ivme kazanması hem de Kemalist rejimin getirdiği kadim sorunların çözümü konusunda ciddi adımlar atılması, Türkiye'ye 100 sene önceki hesap defterini tekrar açma fırsatı vermiştir. Yakın zamana kadar dış politikada yapabildiği tek bağımsız şey hâlâ Türkiye'den başka kimsenin tanımadığı Kıbrıs'a asker çıkarmak olan bir ülke için bugün gelinen nokta oldukça kıymetli. Ayrıca 600 yıllık bir imparatorluğunun mirasçısı olmanın getirdiği tarihsel sorumlulukla beraber, gelişen demokrasisi ve ekonomisiyle bölgede artık piyon değil oyun kurucu olmayı hak ettiğini düşünen Türkiye, bundan böyle darbe, terör ve krizlerle siyaseti yönlendirilecek bir ülke de değildir. Bu durumun bölgedeki nüfuzunu kaybetmek istemeyen Batı için rahatsızlık oluşturduğu ise muhakkak. O yüzden son dönemde dış basında çıkan haberlere ve yorumlara Türkiye'nin üzerine baskı kurmak için kamuoyu hazırlama ve oluşturma çabası olarak bakmak daha faydalı olacaktır.